

БАЗИЛЬЧУК Олег

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-8137-9950>
 e-mail: oleg.bazylchuk@gmail.com

БАЗИЛЬЧУК Софія

Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0006-7558-7813>
bazilchuksofia@gmail.com

ПАВЛЮК Анна

<https://orcid.org/0000-0002-1347-3371>
 e-mail: anna.pavliuk0604@gmail.com

ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У ЗАСТОСУВАННІ АДАПТИВНОГО СПОРТУ ДЛЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ІЗ ФІЗИЧНИМИ ТРАВМАМИ

В статті розглянуто передовий досвід Сполучених Штатів Америки у застосуванні адаптивного спорту як інструменту реабілітації та соціалізації ветеранів із фізичними травмами. Заняття адаптивними видами спорту відіграють важливу роль у процесі реабілітації військовослужбовців, допомагаючи їм відновлювати здоров'я, ставити нові цілі та підтримувати зв'язок зі спортивною спільнотою. Змагання, командна взаємодія та цілеспрямованість мотивують солдатів рухатися вперед і досягати успіху. Участь в армійських адаптивних видах спорту дає можливість відновленим військовим знову відчувати командний дух і випробувати свої сили в конкурентному середовищі.

Роль військових організацій і державних програм у підтримці адаптивного спорту для ветеранів є надзвичайно важливою для забезпечення доступу до цих можливостей. У США існує кілька ключових ініціатив, спрямованих на підтримку ветеранів через адаптивний спорт. Серед них: Проект «Поранений воїн» (Wounded Warrior Project – WWP); Ігри нескорених (Invictus Games); Програма адаптивного спорту Міністерства у справах ветеранів США (VA Adaptive Sports Program); Військові ігри (Warrior Games); Паралімпійська військова програма (The Paralympic Military Program); Національні ігри ветеранів на кріслах колісних (The National Veterans Wheelchair Games) та інші.

Ініціативи та програми для ветеранів через адаптивний спорт у США мають великий вплив на їхню реабілітацію та соціалізацію. Вони не лише сприяють фізичному відновленню, але й забезпечують психологічну підтримку, соціальні зв'язки та мотивацію для продовження активного життя після травм. Ці програми часто фінансуються як державними установами, так і через благодійні організації та корпоративних партнерів, що дозволяє ветеранам мати доступ до необхідних ресурсів і можливостей для реабілітації.

Ці програми відіграють важливу роль у реабілітації та соціалізації поранених військовослужбовців та ветеранів, використовуючи адаптивний спорт як ключовий елемент у процесі відновлення та інтеграції в суспільство.

Ключові слова: адаптивний спорт, відновлення здоров'я, ініціативи та програми для ветеранів, реабілітація та соціалізація ветеранів.

<https://doi.org/10.31891/pcs.2025.2.17>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Упродовж багатьох років спорт відіграє важливу роль у житті людей з обмеженими можливостями, слугуючи не лише засобом фізичної активності, а й потужним терапевтичним інструментом. Їхня відданість спорту, незламність і жага до руху вперед демонструють, що жодні фізичні обмеження не можуть зупинити прагнення до активного, повноцінного та змістовного життя. Окрім того, спорт відкриває перед ними можливості для самореалізації, соціалізації та інтеграції в

суспільство. Заняття спортом допомагають вибудувати впевненість у власних силах, долати страхи та сумніви, формують стійкість перед труднощами. Їхній приклад є надихаючим доказом того, що навіть найсерйозніші виклики не є перешкодою на шляху до досягнення нових вершин [6].

Заняття адаптивними видами спорту відіграють важливу роль у процесі реабілітації військовослужбовців, допомагаючи їм відновлювати здоров'я, ставити нові цілі та підтримувати зв'язок зі спортивною спільнотою. Змагання, командна взаємодія та цілеспрямованість мотивують солдатів рухатися вперед і досягати успіху.

Участь в армійських адаптивних видах спорту дає можливість відновленим військовим знову відчувати командний дух і випробувати свої сили в конкурентному середовищі [2].

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ

Термін «адаптивний спорт» використовується для опису виду спорту, який або був адаптований спеціально для людей з обмеженими можливостями, або створений спеціально для людей з обмеженими можливостями [1]. Для осіб з обмеженими фізичними можливостями організований спорт можна простежити з початку 1900-х років. Проте можливості значно розширилися в епоху після Другої світової війни, коли адаптивні види спорту почали використовувати для реабілітації ветеранів. Діапазон доступних видів спорту та можливостей для участі на всіх рівнях, від рекреаційних до змагань, значно розширився [1].

Завдяки службі у збройних силах військовослужбовці та ветерани набувають життєво важливих навичок – наполегливості, взаємної підтримки та командної роботи. Ці якості формують їхню стійкість до викликів і створюють ідеальні умови для використання адаптивних видів спорту як ефективного засобу реабілітації. Спорт допомагає їм не лише фізично відновитися, а й зберегти бойовий дух, знайти нові цілі та продовжити активне життя після служби.

Інтеграція адаптивного спорту у процес реабілітації ветеранів та військових з обмеженими можливостями відіграє ключову роль у їхньому поверненні до цивільного життя. Заняття спортом сприяють зміцненню психологічної витривалості, розвитку почуття єдності та підтримки, що особливо важливо для тих, хто звик діяти в команді. Окрім цього, спорт відкриває нові можливості для професійної та соціальної реалізації, допомагаючи колишнім військовим стати активними й продуктивними членами суспільства, надихаючи інших своїм прикладом мужності та сили волі. [3].

Ветерани з обмеженими можливостями можуть відчувати низьку якість життя після військової служби через відповідні негативні фізичні та психологічні наслідки. Проте

участь у фізичних навантаженнях показала, що приносить як фізичні, так і психічні переваги та покращує якість життя цієї групи населення. Адаптивні види спорту, інноваційний підхід до задоволення унікальних фізичних і психосоціальних потреб ветеранів з обмеженими можливостями, все ширше використовуються як засіб реабілітації для покращення якості життя цих ветеранів [5].

3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки у застосуванні адаптивного спорту як інструменту реабілітації та соціалізації ветеранів із фізичними травмами.

4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Департамент у справах ветеранів (VA) Сполучених Штатів Америки (США) розглядає Національні ветеранські спортивні програми та спеціальні заходи (National Veterans Sports Programs & Special Events – NVSP&SE) як провідний інструмент у сфері адаптивного спорту та терапевтичного мистецтва. Ці ініціативи покликані доповнювати реабілітаційну систему VA, сприяючи фізичному та психологічному відновленню ветеранів і військовослужбовців з обмеженими можливостями [8].

Національні реабілітаційні заходи спрямовані на покращення незалежності, добробуту та якості життя ветеранів через участь у адаптивному спорті та терапевтичному мистецтві. До цих програм входять:

- ★ Національні ігри ветеранів на кріслах колісних (National Veterans Wheelchair Games);
- ★ Національні ігри ветеранів «Золотого віку» (National Veterans Golden Age Games);
- ★ Національна клініка зимових видів спорту для ветеранів з інвалідністю (National Disabled Veterans Winter Sports Clinic);
- ★ Національна клініка літніх видів спорту для ветеранів (National Veterans Summer Sports Clinic);

★ Національна клініка ветеранів-інвалідів Т.Е.Е. (Training, Exposure, Experience);

★ Національний конкурс і фестиваль ветеранської творчості (National Veterans Creative Arts Festival) [8].

Ветерани, які готуються до змагань у паралімпійських та олімпійських видах спорту, можуть отримувати щомісячну фінансову допомогу. Окрім того, NVSP&SE надає гранти на розвиток національних і місцевих програм адаптивного спорту, що сприяє розширенню доступу ветеранів та військовослужбовців до спортивних заходів [8].

Адаптивний спорт в США є важливою складовою реабілітації ветеранів, які отримали фізичні травми під час служби. Перш за все, він сприяє фізичному відновленню, але його вплив набагато глибший, охоплюючи психологічні, соціальні та емоційні аспекти.

Адаптивний спорт дозволяє ветеранам відновлювати свої фізичні можливості через спеціально пристосовані види спорту. До популярних адаптивних видів спорту в США належать:

- Водні види спорту (плавання, гребля, серфінг, каякінг).

- Гірськолижний спорт – особливо популярний серед ветеранів з ампутаціями.

- Командні види спорту – допомагають ветеранам з травмами нижніх кінцівок відновити координацію і м'язову силу (адаптивний футбол, волейбол сидячи, регбі на кріслах колісних, баскетбол на кріслах колісних тощо).

- Стрільба та фехтування – адаптовані версії цих видів спорту дозволяють ветеранам з травмами брати участь у змаганнях, зберігаючи фізичну активність і тренуючи навички, що розвивають зосередженість і витривалість.

Психологічне відновлення через адаптивний спорт є ще одним важливим аспектом. Ветерани, які зазнали травм, часто стикаються з проблемами, такими як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, або соціальна ізоляція. Спорт сприяє зниженню стресу, покращує настрій та загальний психологічний стан. Регулярні тренування допомагають ветеранам повернути контроль над своїм життям,

підвищують їхню самооцінку та надають відчуття досягнень.

Участь у командних спортивних заходах сприяє створенню нових соціальних зв'язків і відновленню відчуття спільноти. Це допомагає ветеранам знайти однодумців і подолати соціальну ізоляцію, яка часто супроводжує післяслужбовий період. Спільні тренування і участь у змаганнях дозволяють ветеранам відчувати себе частиною команди, що є важливим для їхнього емоційного відновлення.

Роль військових організацій і державних програм у підтримці адаптивного спорту для ветеранів є надзвичайно важливою для забезпечення доступу до цих можливостей. У США існує кілька ключових ініціатив, спрямованих на підтримку ветеранів через адаптивний спорт. Серед них:

- ✓ Проект «Поранений воїн» (Wounded Warrior Project – WWP) є однією з найбільших та найбільш відомих організацій, що підтримує ветеранів, які зазнали травм під час служби. Вона пропонує широкий спектр послуг, включаючи фізичну реабілітацію, психологічну підтримку та соціальні програми. Організація активно працює з ветеранами, надаючи їм можливість брати участь в адаптивних спортивних заходах.

WWP організовує спеціалізовані спортивні заходи для ветеранів, які включають такі види спорту, як баскетбол на кріслах колісних, волейбол сидячи, змагання з плавання, участь у марафонах. Ветерани мають змогу брати участь у змаганнях та тренуваннях, що дає їм не тільки фізичну реабілітацію, а й відчуття досягнень та незалежності. Через участь у спортивних заходах ветерани також отримують психологічну підтримку, що є важливою складовою відновлення після травм. WWP сприяє формуванню спільноти серед ветеранів, де вони можуть поділитися досвідом і підтримати один одного. Окрім спортивних ініціатив, організація надає курси з адаптації до цивільного життя, включаючи роботу з ветеранами, які мають психологічні проблеми, такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Wounded Warrior Project фінансується через приватні пожертвування та благодійні заходи. Завдяки таким фінансам організація може

організувати безкоштовні спортивні заходи для ветеранів [7].

✓ Ігри нескорених (Invictus Games) – це міжнародні спортивні змагання для поранених військових та ветеранів, засновані принцом Гаррі в 2014 році. Вони стали значущою подією для ветеранів з усіх куточків світу. Ветерани з фізичними обмеженнями змагаються в таких видах спорту, як плавання, легка атлетика, баскетбол на візках, настільний теніс та інші.

Invictus Games залучають ветеранів з різних країн, і надають можливість ветеранам з США (та з інших країн) брати участь у змаганнях в адаптивних видах спорту на міжнародному рівні. Це сприяє не тільки фізичному відновленню, а й культурному обміну та підвищенню морального духу. Змагання дають ветеранам відчуття гордості за свої досягнення, підвищують впевненість у собі і забезпечують підтримку через комунікацію з іншими ветеранами. Invictus Games активно висвітлюються в ЗМІ, що допомагає залучати увагу до проблем ветеранів і підвищує рівень свідомості громадськості щодо їхніх потреб. Ці змагання фінансуються через партнерства з міжнародними компаніями та спонсорами, а також через благодійні внески. Завдяки цьому, участь ветеранів у цих іграх часто є безкоштовною. [4].

✓ Програма адаптивного спорту Міністерства у справах ветеранів США (VA Adaptive Sports Program). Програма адаптивного спорту Міністерства у справах ветеранів США (VA) сприяє фізичній реабілітації ветеранів через участь у спортивних заходах. Програма надає можливості для ветеранів брати участь у різних спортивних заходах, включаючи тренування, змагання та реабілітаційні програми. Програма VA адаптивного спорту фінансується за рахунок державного бюджету США, а також через партнерства з благодійними організаціями та корпоративними спонсорами. Це включає покриття витрат на транспортування, проживання, харчування та спеціалізоване обладнання. Програма підтримує широкий спектр спортивних видів, таких як адаптоване плавання, стрільба, футбол, теніс, баскетбол на візках, хокей та інші. Ветерани мають можливість вибирати вид спорту, який найкраще підходить до їхніх фізичних

можливостей. Програма надає підтримку ветеранам через місцеві медичні центри VA, що дозволяє ветеранам тренуватися поблизу своїх домівок і отримувати необхідні ресурси для відновлення [8].

✓ Військові ігри (Warrior Games). Ці міжвідомчі адаптивні спортивні змагання демонструють стійкість духу сучасних поранених, хворих і травмованих військовослужбовців. Спортсмени з усіх родів військ змагаються між собою в різноманітних адаптивних спортивних змаганнях. Подолавши важкі поранення та стан здоров'я, військовослужбовці втілюють дух воїна. Вони служать прикладом для наслідування для інших постраждалих у всьому світі.

Warrior Games – започатковані у 2010 році, Warrior Games є щорічними змаганнями організовані Міністерством оборони США для військовослужбовців та ветеранів, які зазнали травм. Це одні з найбільших національних змагань для ветеранів, і вони сприяють їхній реабілітації та соціалізації. Перші ігри відбулися в Олімпійському тренувальному центрі США в Колорадо-Спрінгс. З 2015 року організацію ігор взяло на себе Міністерство оборони США, і вони проводяться на різних військових базах та містах, включаючи Чикаго та Орlando. Чоловіки та жінки, які представляють армію США змагаються в різноманітних адаптивних видах спорту.

У змаганнях беруть участь ветерани з різними видами травм, включаючи травми спинного мозку, ампутації, травми голови тощо. Спортивні дисципліни включають стрільбу з лука, велоспорт, легку атлетика, гольф, веслування в приміщенні, пауерліфтинг, волейбол сидячи, плавання, баскетбол на кріслах колісних, регбі на кріслах колісних та інші. Ці змагання дає ветеранам можливість обмінюватися досвідом та підтримувати один одного в процесі відновлення. Warrior Games фінансується Міністерством оборони США, а також через благодійні внески від громадських організацій та спонсорів [7].

✓ Паралімпійська військова програма (The Paralympic Military Program)

започаткована Олімпійським і Паралімпійським комітетом США у 2004 році. Паралімпійська військова програма

використовує спортивні можливості Паралімпійських ігор для підтримки поранених, хворих і травмованих американських військовослужбовців і ветеранів, у тому числі з ампутаціями, черепно-мозковими травмами та вадами зору. За допомогою таборів і клінік, які проводяться цілий рік по всій країні, військовослужбовці та ветерани ознайомлюються з паралімпійськими спортивними програмами, включаючи місцеві та регіональні змагання, а також підключаються до поточних паралімпійських спортивних програм у своїх громадах.

Паралімпійська військова програма США дозволяє ветеранам з інвалідністю брати участь у міжнародних спортивних змаганнях, де вони можуть змагатися з іншими спортсменами з подібними обмеженнями. До прикладу у 2022 році на зимових Паралімпійських іграх в Пекіні дванадцять військових ветеранів змагалися за збірну США, що становило 17,9 % відсотка делегації США. У 2024 році на Паралімпійських іграх у Парижі за збірну США змагалися шістьнадцять військових ветеранів.

Програма готує ветеранів до участі в Паралімпійських іграх, забезпечуючи їх усім необхідним для тренувань та змагань. Ветерани мають можливість отримати кваліфікацію для участі в офіційних Паралімпійських змаганнях. Програма також передбачає психологічну підтримку, спрямовану на допомогу ветеранам у їхньому адаптаційному процесі. Фінансування програми здійснюється через державні програми та партнерства з неурядовими організаціями [11].

✓ ААМО (Adaptive Adventure Military Operations) – надає пораненим ветеранам і діючим військовим можливість повернутися до рівня фізичної підготовки та активності, який вони мали до поранення. Adaptive Adventures співпрацює з більш ніж 24 медичними центрами VA, військовими госпіталями, WTU, WTBs та іншими ветеранськими службами, щоб впливати на ветеранів та їхні родини по всій країні. Adaptive Adventures виконує різні керівні та допоміжні ролі в деяких найбільших військових подіях для осіб з інвалідністю в країні, зокрема Hartford Ski Spectacular, Національна клініка зимових видів спорту ветеранів-інвалідів, Національна клініка

літніх видів спорту ветеранів, Національна клініка гольфу для ветеранів-інвалідів та Національні ігри ветеранів на кріслах колісних.

Adaptive Adventures поважає та шанує службу кожного ветерана та їхніх сімей і визнає унікальні психологічні та фізичні потреби кожної людини. Adaptive Adventures поважає роль членів родини, опікунів і друзів у процесі реабілітації та заохочує брати участь разом зі своїм ветераном у всіх програмах для створення мережі підтримки для кожного ветерана [9].

✓ Національні ігри ветеранів на кріслах колісних (The National Veterans Wheelchair Games) – це найбільша у світі щорічна спортивна подія виключно для військових ветеранів. Департамент у справах ветеранів VA започаткував Ігри на кріслах колісних у 1981 році. Подія демонструє нестримний характер ветеранів і прагне сприяти ширшій повазі та створенню можливостей для всіх людей з обмеженими можливостями.

Національні ігри ветеранів на кріслах колісних відкриті для всіх ветеранів США з травмами спинного мозку, ампутаціями, розсіяним склерозом або іншими неврологічними захворюваннями. Щороку сотні американських ветеранів Другої світової війни, Корейської війни, війни у В'єтнамі, війни в Перській затоці змагаються в цьому святі спорту, мужності та товариства [10].

Адаптивний спорт як інструмент реабілітації має значний вплив на фізичне та психологічне відновлення ветеранів, а також на їхню соціалізацію через взаємодію з іншими людьми. Це важливо для ветеранів, які пережили фізичні травми, адже спорт дає їм можливість повернутися до активного життя, підтримує емоційну стабільність і допомагає знайти нові соціальні зв'язки.

Роль військових організацій та державних програм є критичною для забезпечення доступу до адаптивного спорту, організації спортивних заходів і надання психологічної підтримки. Військові організації та урядові програми активно сприяють інтеграції ветеранів у суспільство через адаптивний спорт, надаючи їм необхідні ресурси та можливості для відновлення та участі в змаганнях.

5. ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Таким чином, ці два напрямки є тісно пов'язаними та взаємодоповнюючими. Адаптивний спорт забезпечує ветеранам можливість реабілітації та соціалізації, а програми військових організацій та державні ініціативи створюють інфраструктуру, що дозволяє ветеранам брати участь у цих процесах.

Ініціативи та програми для ветеранів через адаптивний спорт у США мають великий вплив на їхню реабілітацію та соціалізацію. Вони не лише сприяють фізичному відновленню, але й забезпечують психологічну підтримку, соціальні зв'язки та мотивацію для продовження активного життя після травм. Ці програми часто фінансуються як державними установами, так і через благодійні організації та корпоративних партнерів, що дозволяє ветеранам мати доступ до необхідних ресурсів і можливостей для реабілітації.

У США існує кілька ключових ініціатив, спрямованих на підтримку ветеранів через адаптивний спорт. Серед них: Проект «Поранений воїн» (Wounded Warrior Project – WWP); Ігри нескорених (Invictus Games); Програма адаптивного спорту Міністерства у справах ветеранів США (VA Adaptive Sports Program); Військові ігри (Warrior Games); Паралімпійська військова програма (The Paralympic Military Program); Національні ігри ветеранів на кріслах колісних (The National Veterans Wheelchair Games) та інші.

Ці програми відіграють важливу роль у реабілітації та соціалізації поранених військовослужбовців та ветеранів, використовуючи адаптивний спорт як ключовий елемент у процесі відновлення та інтеграції в суспільство.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо порівняльному аналізі міжнародного досвіду – дослідження адаптивного спорту для ветеранів у різних країнах (Канада, Велика Британія, Австралія тощо) з метою виявлення найкращих практик.

References

1. Greer N, Balsler D, McKenzie L, Nicholson H, MacDonald R, Rosebush C, Senk A, Tonkin B, Wilt, TJ. Adaptive Sports for Disabled Veterans. VA ESP Project #09-009; 2019.
2. Johnson R., Davis K. The Role of Adaptive Sports in the Rehabilitation of Military Veterans // Journal of Rehabilitation Research and Development. – 2019. – Vol. 56, No. 4. – P. 645–658.
3. Lee KK, Uihlein MJ. Adaptive Sports in the Rehabilitation of the Disabled Veterans. Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America. 2019 Feb;30(1):289-299. DOI: 10.1016/j.pmr.2018.08.001. PMID: 30470426.
4. Post D, Baker A, Milanese S, Freegard S, Parfitt G (2023) The physical, psychological, and social impacts of participation in the Invictus Pathways Program: A qualitative analysis of veterans' perceptions and experiences. PLoS ONE 18(10): e0287228. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0287228>
5. Sidiropoulos AN, Glasberg JJ, Moore TE, Nelson LM, Maikos JT. Acute influence of an adaptive sporting event on quality of life in veterans with disabilities. PLoS One. 2022 Nov 28;17(11):e0277909. doi: 10.1371/journal.pone.0277909. PMID: 36441761; PMCID: PMC9704555.
6. Whiting ZG, Falk D, Lee J, Weinman B, Pines JM, Lee K. Community organization factors affecting veteran participation in adaptive sports. J Spinal Cord Med. 2022 May;45(3):395-401. doi: 10.1080/10790268.2020.1803657. Epub 2020 Aug 18. PMID: 32808905; PMCID: PMC9135442.
7. <https://dodwarriorgames.com/about/>
8. <http://www.va.gov/adaptivesports>
9. <https://warriorcare.dodlive.mil/Care-Coordination/Military-Adaptive-Sports-Program/>
10. <https://wheelchairgames.org/about/mission-history/>
11. <https://www.usopc.org/paralympic-military-and-veterans>

Abstract

BAZYLCHUK Oleg, BAZYLCHUK Sofiia
Khmelnyskiy National University
PAVLIUK Anna

THE EXPERIENCE OF THE UNITED STATES IN USING ADAPTIVE SPORTS FOR SOCIALIZATION OF VETERANS WITH PHYSICAL INJURIES

The article reviews the best practices of the United States in the use of adaptive sports as a tool for the rehabilitation and socialization of veterans with physical injuries. Adaptive sports play an important role in the rehabilitation process of military personnel, helping them restore health, set new goals, and maintain contact with the sports community.

Competition, teamwork, and purposefulness motivate soldiers to move forward and achieve success. Participation in military adaptive sports allows recovered soldiers to once again feel the team spirit and test their strength in a competitive environment. The role of military organizations and government programs in supporting adaptive sports for veterans is extremely important in ensuring access to these opportunities. In the United States, there are several key initiatives aimed at supporting veterans through adaptive sports. Among them: Wounded Warrior Project (WWP); Invictus Games; VA Adaptive Sports Program; Warrior Games; The Paralympic Military Program; The National Veterans Wheelchair Games, and others.

Veterans' adaptive sports initiatives and programs in the United States have a major impact on their rehabilitation and socialization. They not only promote physical recovery, but also provide psychological support, social connections, and motivation to continue an active life after injury. These programs are often funded by both government agencies and through charitable organizations and corporate partners, allowing veterans to have access to the necessary resources and opportunities for rehabilitation.

These programs play an important role in the rehabilitation and socialization of injured military personnel and veterans, using adaptive sports as a key element in the process of recovery and integration into society.

Keywords: adaptive sports, health restoration, initiatives and programs for veterans, rehabilitation and socialization of veterans.

Стаття надійшла до редакції / Received 11.05.2025
Прийнята до друку / Accepted 17.06.2025